

Intieme terreur wordt vaak niet herkend. Doel van deze factsheet¹ is om aan een breed publiek van professionals in domein van zorg, veiligheid, maar ook bijvoorbeeld onderwijs en sportvereniging toe te lichten wat intieme terreur is.

Wat is Intieme terreur?

Intieme terreur is een ernstige vorm van partnergeweld en kenmerkt zich door een patroon van controle en dwang. Dit kan zich uiten in het isoleren, vernederen, intimideren van de partner tot ernstig fysiek geweld en seksueel geweld. Ook kan het gaan om controle van de financiën en dreigementen (tegen het slachtoffer, de kinderen of huisdieren). Uit onderzoek blijkt dat intieme terreur vooral – maar niet uitsluitend – wordt gepleegd door mannen. Het is een proces waarin de afhankelijkheid wordt vergroot en weerbaarheid wordt ondermijnd. Er is sprake van een

continue dreiging, waardoor het slachtoffer in angst leeft en waar ook de kinderen onder lijden. Het gaat bij intieme terreur niet alleen om gedragingen, maar om een continu proces waarbij inbreuk gemaakt wordt op persoonlijke en vrijheidsrechten.

Intieme terreur kan subtiel beginnen en heeft een gradueel verloop, waardoor samenwerking nodig is om de problematiek te herkennen. Intieme terreur kent een hoog risico op fysieke en psychische schade en zelfs fatale afloop.

Wat moet je weten?

- Vrouwen, mannen en kinderen kunnen slachtoffer zijn van intieme terreur. Weet dat gender een rol speelt bij dwang en controle: vrouwen zijn vaker slachtoffer.
- Intieme terreur komt voor in alle lagen bevolking.
- Laat je niet leiden door eerste indrukken en eigen voorkeuren. Bij intieme terreur kan de ene betrokkene kalm en prettig overkomen, de ander verward en grillig.
- Intieme terreur is eenzijdig, maar kan gepaard gaan met verzet door het slachtoffer. Denk bij geweld door beide partners niet te snel “Waar twee vechten hebben twee schuld”.
- Intieme terreur hoeft niet altijd gepaard te gaan met fysiek geweld.
- Impact op kinderen is groot. Bij intieme terreur worden kinderen zelf ook vaak gekleineerd, gedwongen of gecontroleerd door de pleger.

Wat moet je doen of juist niet?

- Spreek apart met de betrokkenen en vraag door op de feiten.
- Bespreek met betrokken kinderen wat er gebeurd is en wat er volgt en zorg dat er een vertrouwenspersoon is voor de kinderen.
- Maak gebruik van hulpvragen: <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/goede-screening-en-analyse>.
- Bespreek de onveiligheid samen met het slachtoffer. Check de rode vlaggen en vraag naar de kans op escalatie van geweld. Neem het slachtoffer serieus, de angst van het slachtoffer is een belangrijk signaal.
- Bij vaststelling acute onveiligheid: prioriteit = veiligstelling!
- Ga ook het gesprek aan met de pleger, dat kan de-escalerend werken.
- Bij afhaken: uit je bezorgdheid en vraag of je contact mag houden.
- Maak concrete en haalbare afspraken over vervolgstappen.
- Beloof niets dat je niet kunt waarmaken.
- Betrek andere professionals.
- Betrek de sociale context: het eigen netwerk, betrek lotgenoten, lokaal wijkteam.

Bij vaststelling van acute onveiligheid: neem contact op met Veilig Thuis of Politie

¹ Deze factsheet is ontwikkeld in opdracht van het programma Geweld hoort nergens thuis en mede tot stand gekomen met ondersteuning van Anne Groenen (Expertisecentrum Resilient People), Katinka Lünemann (Verwey-Jonker Instituut), Sander van Arum (Stichting Civil Care), Gerda de Groot (Fier), Heleen Sillekens (Sterk Huis), Pascale Franck (EFJCA) en Gerriane Rozema (Sterk Huis).

Welke rode vlaggen kunnen – ook bij intieme terreur – duiden op escalatie van geweld of zelfs een fatale afloop?

- Stalking
- Bedreiging met de dood (richting slachtoffer of de kinderen of dreiging zelfdoding)
- Wapenbezit of gebruik van wapens
- Recent gewelddadig gedrag
- Geweld tijdens zwangerschap
- Gedwongen seks
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt
- Poging verwuring, verstikking of verdrinking
- Extreme angst bij het slachtoffer dat haar leven of dat van de kinderen in gevaar is
- Slachtoffer durft niet te spreken in de buurt van de partner en/of toont angst voor de partner
- Toenemende escalatie van ernst en/of frequentie van geweld

Vanuit meerdere onderzoeken wordt bevestigd: het motief voor de partnerdoding blijkt veelal angst om door het slachtoffer verlaten te worden, gevolgd door het beschouwen van het slachtoffer als 'eigendom'. Deze rode vlaggen zijn vooral belangrijk om te herkennen in combinatie met bijkomende factoren: persoonlijkheidsproblematiek, bezitsdrang en controledrift, jaloezie als uiting van bezitsdrang, middelengebruik (drank en drugs) en stressfactoren zoals: werkloosheid / financiële stress/ psychologische stress.

Een rode vlag = acute onveiligheid.

Dit betekent prioriteit richten op veiligheid & bescherming i.s.m. Veilig Thuis en Politie.

Kenmerken

Bij intieme terreur komen de kenmerken vaak in combinatie voor:

1. Honeymoonfase versnellen & isoleren

Bij de start van de relatie wordt geprobeerd het slachtoffer in te palmen en haar te verleiden om versneld te gaan samenwonen of trouwen. Een controlerende partner zal proberen zijn partner af te sluiten van vrienden en familie of het contact met hen te beperken, zodat je niet de ondersteuning krijgt die je nodig hebt, bijvoorbeeld door:

- voor het gemak gedeelde telefoon- en sociale-media-accounts voorstellen;
- contact met de familie afhouden;
- foutieve informatie geven of leugens over de partner verzinnen tegen anderen;
- alle telefoongesprekken met familie en vrienden volgen en de lijn verbreken als iemand probeert in te grijpen;
- de partner overtuigen dat haar familie niet om haar geeft en niet met haar wil praten;
- social media kanalen blokkeren, accounts opheffen.

2. Activiteiten volgen & digitale terreur

Dwangmatige controle kan zich ook uiten door:

- het huis (bijvoorbeeld ook slaapkamer en badkamer) te voorzien van camera's of opnameapparatuur, soms met behulp van tweerichtingsbewaking om de partner overdag thuis te spreken;
- tracking devices op mobiele telefoon of in auto (om bijvoorbeeld locatie te kunnen bepalen), al dan niet met medeweten van de partner;
- bijvoorbeeld shaming op sociale media, het (al dan niet stiekem) bekijken van zoekgedrag, mails op internet en social media (er bestaan bijvoorbeeld apps waarbij je ongezien kan inbreken op whatsapp), catfishing (opmaken van vals profiel door eigen partner om bijvoorbeeld partner te kunnen beschuldigen van ontrouw);
- De boodschap van controle richting slachtoffer staat hiermee ook centraal. Vernedering wordt hierdoor onderdeel van wat al een duidelijke grensovertreding is.

3. Autonomie beperken/ontzeggen en afhankelijkheid vergroten

dit kan zich uiten in:

Beperken van bewegingsvrijheid:

- niet toestaan dat je naar je werk of naar school gaat;
- het beperken van toegang tot vervoer;
- alle bewegingen volgen buitenshuis;
- toegang verkrijgen tot mobiele telefoon van de partner (en bijvoorbeeld ook wachtwoorden).

Het kan zich ook uiten door totale controle over de activiteiten in de thuissituatie, bijvoorbeeld het tijdstip van eten tot de wijze waarop toiletpapier moet hangen.

Versterking van traditionele genderrollen

Door scherp onderscheid te maken tussen de man-vrouw rollen in de relatie kan een claim worden gelegd op het kostwinnerschap om hierdoor de partner te dwingen om te zorgen voor het schoonmaken, koken en kinderopvang.

Financiële controle

Het beheersen van financiën is een manier om iemands vrijheid en vermogen om de relatie te verlaten te beperken. Financiële controle kan o.a. worden gedaan door:

- weinig geld beschikbaar te stellen, nauwelijks voldoende voor essentiële zaken, zoals voedsel of kleding;
- het beperken van toegang tot bankrekeningen;
- financiële middelen verbergen;
- voorkomen dat de partner over pasjes of creditcard beschikt;
- nauwlettend toezicht houden op de uitgaven.

Controle over gezondheid en lichaam

Dwingende controle kan ook gelden m.b.t. hoeveel de partner eet, slaapt of tijd doorbrengt in de badkamer. Er kan bijvoorbeeld van de partner worden verlangd dat deze na elke maaltijd calorieën telt of dat deze zich aan een strikt trainingsregime houdt of welke –of hoeveel- medicatie mag worden ingenomen, verplicht medicatie nemen voor niet bestaande stoornis, en of de partner naar de dokter mag gaan.

4. Psychologische manipulatie (gaslighting)

De pleger is erop uit het slachtoffer mentaal te ontredde. Dit probeert de pleger te bewerkstelligen door bij het slachtoffer twijfel te zaaien aan het eigen gezonde verstand. De pleger zal de werkelijkheid glashard ontkennen, of precies het tegendeel beweren van eerder door hem gedane uitspraken. Ze zullen manipuleren, liegen om hun zin te krijgen en je ervan te overtuigen dat je ongelijk hebt.

5. Uitschelden, vernederen en bekritisieren

Kwaadaardige opmerkingen, scheldwoorden en frequente kritiek zijn allemaal vormen van pestgedrag gericht op ondermijning van het zelfvertrouwen. Hierdoor heeft het slachtoffer de beleving onbelangrijk te zijn en tekort te schieten.

6. Jaloezie en chantage

Jaloezie kan een uiting zijn van dwingende controle. Bijvoorbeeld klagen over de hoeveelheid tijd die met familie en vrienden wordt doorgebracht, zowel online als offline. Dit is een manier om af te bouwen en het contact met de buitenwereld te minimaliseren, door het slachtoffer zich schuldig te laten voelen. Tevens kan de pleger zijn partner chanteren en zo dwingen om handelingen te doen of na te laten.

7. Kinderen tegen de partner opzetten (parental alienation)

Een pleger van intieme terreur kan de kinderen tegen zijn partner opzetten door hen te vertellen dat de ander een slechte ouder is of door de partner in het bijzijn van de kinderen te kleineren, wat het gevoel van machteloosheid bij het slachtoffer kan versterken.

8. Derden gebruiken of opzetten tegen de partner & misleiding

- Omstaanders, familie, vrienden worden mee ingezet in acties tegen de partner. Bijvoorbeeld in het verspreiden van geruchten en roddels, in het mee afwijzen of beschamen van de partner. Zij kunnen mee worden ingezet om contact met de partner mogelijk te maken.
- Denk hier aan rechtszaken, (valse) meldingen bij Veilig Thuis of politie, aan beïnvloeden van huisarts, schoolarts, coach of leerkracht of directie van school, burens, werkkring.

9. Seksuele dwang

Dit kan zich uiten door bijvoorbeeld eisen die gesteld worden aan de frequentie van seks of de handelingen tijdens de seks. Er kan bijvoorbeeld dwingend worden verzocht om seksuele foto's of video's te maken of geweigerd worden een condoom te dragen. De partner krijgt de boodschap dat ze zich aan zijn eisen en wensen dient te conformeren en dit anders grote gevolgen kan hebben.

10. Dreiging met suïcide of bedreigen kinderen of huisdieren

Als fysieke, emotionele of financiële bedreigingen onvoldoende werken kan worden geprobeerd de partner onder controle te krijgen door inzet van kinderen of huisdieren. Bijvoorbeeld door:

- dreiging zichzelf iets aan te doen;
- gewelddadige bedreigingen tegen de kinderen te uiten;
- dreigen de jeugdbescherming in te schakelen om te melden dat de partner haar kinderen verwaarloost of misbruikt terwijl dat niet het geval is;
- de partner intimideren door te dreigen met het nemen van belangrijke beslissingen over de kinderen zonder haar toestemming;
- dreigen de kinderen te ontvoeren of te doden
- dreigen het huisdier weg te doen of iets aan te doen.

Weet: intieme terreur stopt – vaak – niet bij verbreken relatie!

Na verbreken van de relatie kan het terreur voortduren door bijvoorbeeld stalking of inzet van vele juridische procedures. Juist het verbreken van de relatie kan leiden tot escalatie!

1 december 2021

Nationaal programma
'Geweld hoort nergens thuis'
is een initiatief van:

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

